

Τουρκίας. Στο Ισοζύγιον επομένως των διακχυόμενων δυνάμεων της Ανατολής πρέπει πάντοτε να κοιτάζονται και οι δυνάμεις των κρατών του Αίμου. Η ταχτική των κρατών αυτών αναμεταξύ τους και των δημοφύλων τους υποτελών λαών απέναντι της κυριαρχούσας τουρκικής φυλής και αναμεταξύ τους; θα δρίση και τη διεύθυνση ύλακρου του ανατολικού ζητήματος. Γιατί δεν πρόκειται πλέον να εξακολουθήσουμε τα μαλλώματα για τη διανομή του δέρματος της άρκτου, που τη νομίζαμε έτοιμοθάνατη, αλλά πρόκειται να σώσουμε οι ίδιοι το πετά μας από την άγριότητα της ζωντανής πλέον άρκουδας. Και θα εΐτανε πραγματικά δονκιχωτισμός του πύ κκοσού είδους, αν σε στιγμή που η άρκουδα άπλώνει τα νύχια της για να κατασπαράξη με τη σειρά έναν έναν από τους χτεσινούς αυτοκλήτους κληρονόμους της, οι απειλούμενοι αυτοί κληρονόμοι εξακολουθούσαν να τρώγονται αναμεταξύ τους από συνήθειαι και από ανάμνηση του χτεσινού τους μαλλώματος.

Ας ρυθμίσουμε λοιπόν γνωστικά τη μέλλουσα πολιτική μας!

Καιρός πιά να καταλάβουμε όλοι μας, πως δεν αξίζει τον κόπο να χαλούμε τον κόσμο για μερικές χιλιάδες σλαυόφωνους ψευτοέλληνες χριστιανούς πατριαρχικούς, γιατί άρχη ή γρήγορα θα τρώς χάσουμε. Στον 20 αιώνα, όπου η ιδέα της γλώσσας και της φυλής είναι το πέν, και όπου η ιδέα της θρησκείας ξεθυμαίνει, είναι αδύνατο να βαστάξω; αλλόφυλο ή αλλόγλωσσο, εν όνοματι της θρησκείας μονάχα. Εΐαι άσπετο για μιά φύχτα άμφιόλων Ρωμιών, που έτσι κι αλλιώς θα μας φύγουν, να καταστρέψουμε τα ζωτικά συμφέροντα έκτομμυρίων άγων Έλλήνων, μαλλώνοντας με τους ρυτικούς μας σύμμαχους.

Καιρός πιά να κάρη ό Έλληνισμός μιά άποκά θρηση και συγκέντρωσι των πραγματικών του δυνάμεων, άπαρνούμενος οικειοθελώς κάθε άμφιόλη χρήση του, που δεν άντιπροσωπεύει πιά πραγματική αξία, άναγκάζει όμως τον Έλληνισμό να παίρη συντηρητική στάση, γυρεύοντας να σταματήσει την τροχό της ιστορίας και μαλλώνοντας με όλον τον κόσμο. Βλέπουμε σήμερα πόσο όλιθριο σκάθηκε το ιστορικό αυτό σύστημα και τί πανωλεθρίες μας έφερε!

Πρέπει εξαπντος ν' άρχίσουμε νέα θετική πολιτική, ταχική της πραγματικότητας, αν

θέλουμε να σωθούμε και να μη χάσουμε και αυτό που έχουμε. Πρέπει εξαπντος στο μέλλον να ρυθμίσουμε την πολιτική μας και τις όρέξεις μας σύμφωνα με τις πραγματικές δυνάμεις που έχουμε και όχι με ιστορικά μεγαλόστημη κολοκύθια, που δεν τα άκγνωρίζει άπολύτως κανείς.

Εάν οι χριστιανοί φανούν τόσοι ήλιθιοι, ώστε να εξακολουθούν να τρώγονται μεταξύ τους αφευδαλικά τω τρόπω για πάντα ψευτοεκκλησίες, ψευτοέλληνες και ψευτοβουλγάρους, τότε δεν υπάρχει άμφιόλια, ότι οι Τούρκοι θα έπωφεληθούν της δονκιχωτικής αυτής πάλης των χριστιανών και θα τσεκουρώσουν ξεχωριστά έναν έναν. Οι Τούρκοι θα προσπαθούν, έννοείται, να βάζουν διαρκώς τους Χριστιανούς να τρώγονται αναμεταξύ τους για μοναστήρια, και παρεκκλήσια, υποθάλλοντας το ίσχυε σήμερα άσπονδο μίσος Έλλήνων και Σλαύων, σύμφωνα με την άρχη: Διαίρει και βιβάσεις. Άλλο τόσο όμως συμφέρον έχουν και οι Χριστιανοί να μην πέσουν στην παγίδα των Τούρκων και να καταλάβουν μιά για πάντα ότι με το νέο καθεστώς οι συνθήκες άλλαξαν έντελώς, επομένως πρέπει ν' αλλάξη και η ταχική! Ότι οι μικρές διχόνιες για έκκλησιαστικά ζητήματα είναι τίποτε, συγκριτικά με τον καινούριο μεγάλο εθνικό και έκπολιτιστικό κίνηση, που διατρέχουν όλοι έξ ίσου, και αυτά τα δύοφυλα κρατίδια του Αίμου από το νέο ίσχυρόν, σφριγώντα, πολεμοχαρή και πολυπληθέστερο έχθρό, ό όποτος, βίβαια, έχει όλους τους λόγους να μη άγαπώ κανέναν από αυτούς, επειδή όλοι έξ ίσου ζητούν να υποστηρίξουν την εθνικήν τους άθυπαρξίαν.

Επομένως μόνο μιά γενική ένωση όλων των μη τουρκικών στοιχείων (Έλλήνων, Βουλγάρων, Σέρβων, Άλβανών, Βλάχων κ.τ.λ.) σε ένα πολιτικό συνσπισμό, και μιά άνάλογη πανβαλκανική συμμαχία και έπιμαχία των κρατών του Αίμου θα μωρήση να ίσοφαρίση τις δυνάμεις του μουσουλμανικού τουρκικού όγκου, και να βάλη από τη μιά τις σωθινιστικές υπερβολές των Νεοτούρκων σε βμαλά ίρια, κι από την άλλη να υποδείξη σε μερικές μεγάλες Δυνάμεις που θα έχουν ίσως όρεξη για φασκρίες, πως το ζήτημα της Ανατολής είναι ζήτημά μονάχα των λαών της, που έχουν πιά άρκετά χειρφετηθη, ώστε να βρουν μόνοι τους τα κατάλληλα μέσα για την περιφρού-

ρηση των εθνικών τους δικαιωμάτων, δηλαδή αυτού του πολιτισμού δλάκερης της Ανατολής.

Γ. ΣΚΛΗΡΟΣ

ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ*

(ΤΟ ΝΗΣΙ)

ΟΙ ΣΚΛΑΒΟΙ

Δεν είναι πολλοί τώρα οι Σαμοθρακίτες, ως τρεις ήμισυ χιλιάδες. Έναν καιρό ήταν περισσότεροι, καθώς θυμούνται οι γέροντες, με τη χρονιά του χαλασμού πήγαν πολλοί, και δέκα χρόνια πρωτίτερα είχε περσίσει άλλους ή πανούκλα, και μετά το χαλασμό πάλι δεν είχαν ήτυχια οι νησιώτες από τους Σκυριανούς και Ίκαριώτες κουρσάρους. Για πολλά χρόνια δεν μπορούσαν να πληθαίνουν, μ' όλο που καλάρεσαν στους κουρσάρους οι Σαμοθρακίτισσες. Μα πως να πληθαίνουν άφου δεν έχει για πολλούς ψωμί το πέτρινο νησί. Η τεμπελιά όμως κι αυτή βοήθησε γιατί άφησε τους κάμπους άκαλλιέργητους και έφερε μεγάλη φτώχεια. Όπως στέκονται τώρα τα πράματα, από τις εξακόσιες πάνω κάτω οικογένειες του νησιού οι διακόσιες καταγίνονται στη γεωργία, διακόσιες στα κάρβουνα, και διακόσιες στα γυδοπρόδατα. Οι καρβουνικαίοι έσο καιν τα δάση και τα κάνουν κάρβουνα τόσο και στενοχωρούνται και λιγοστεύουν. Δε βρίσκουν πιά δέντρα να κάψουν και άφίνοντας την τέχνη τους γίνονται και αυτοί ξευγολάτες. Ψαράδες και κραβοκουραίοι είναι μετρημένοι στα δάχτυλα. Όλοι, ό,τι και να είναι, φορούν βράκες πάντα βαθύ χρώμα το χειμώνα, και κάποτε από πανί άσπρο το καλοκαίρι. Στο κεφάλι φορούν μαντίλι κόκκινο, προπάντων οι τσοπάνηδες. Οι άλλοι φορούν το καλοκαίρι και οσιάδι.

Τα τραγούδια τους λένε τη ζωή τους ελη. Και τί άλλο είναι ή ζωή έντε τόπου παρά τα τραγούδια του; Τα λόγια και ή μουσική μαζί, γιατί δεν ξεχωρίζονται. Και κάποτε και ό χορός μαζί. Ό έρωτας έχει τα τραγούδια του κι ό γάμος, ό θάνατος έχει τα μοιρολόγια του—ή χαρά και ή θλίψη. Σε κάθε σπουδαία περίπτωση της ζωής τραγουδιούνται τα τραγούδια που της ταιριάζουν. Και τα τραγού-

* Η άρχη στον αριθμό 335.

— Ω, ώ! αν χαθεί κι αυτή ή έλπίδα, άκστέναζε ό δύστυχος Όρέστης, σκυμένος στα βιβλία. Τι θα γενούμε; Τι θα γενούμε; Χωρίς μάτια λοιπόν, χωρίς πόδια, χωρίς χέρια, σακάτηδες και μισερύ και να θέμε να πετάξουμε στις πιο άψηλές κορφές! Πόθαι άετού και φτερά πεταλούδας! Χαχαχά!

Καλήτερα να κλαίει, καλήτερα μες στη μέση να σκίζόντανε τα σωθικά του από τιν πόνο, πκρά να γελούσε έτσι ό Όρέστης.

Έσκυψε. Κάπου κάπου θυμότανε τα λόγια του Γοργία:

— Μοιάζεις με τίν Οιδίποδα που του κάκου φωνάζει του το ένστικτο το τυφλό κι άλάθευτο: «Μή! Μή ζητάς να μάθεις! Κιλήτερα τίποτα να μη μάθεις! Κι αυτός προχωρεί, προχωρεί, άντικρύζει μιά στιγμή την Άλήθειαι και τυφλώεται.

Τα θυμότανε τα λόγια αυτά, που σαν προφητικά φαντάζανε, κι άνατρίχιαζε από το φόβο. Σα νάνοιθε άπάνω από τους ώμους του το ίδιο χέρι που έννοιθε κι ό Οιδίποδας να τότε σπρώχνει από γκρεμό σε γκρεμό. Κι αυτός έσκυψε υποταγμένος κι άνήμπορος κ' έλεγε:

— Τώρα πιά αδύνατο να γυρίσω πίσω. Τώρα

πιά είναι πολύ άργά. Είναι πολύ άργά.

Κ' έπερτε από γκρεμό σε γκρεμό.

V

Κάποιες μέρες του έρχότανε ή άνάγκη να δει κανένα φίλο του, να μιλήσει, να ξεσκάσει λίγο, να βρεί συντροφιά, να πιαστεί από κανένα χέρι για να σταματήσει λίγο στο κατρακυλητό. Ήθελε θόρυβο γύρω του, φωνές, άνοσιες, θεάματα. Και γι' αυτό σήμερα άνέθηκε τη σκάλα ενός γειτονικού του ξενοδοχείου και πήγε στην κάμερα του Δόν Ζουάν. Εΐτανε άνοιχτή και ξεχειλούσε από θόρυβο και τραγούδια και γέλοια και παθητικούς σκυπούς και τονόλινου. Μπήκε μέσα, έκανε τον εΐθιμο, γελούσε ένα άδειο γέλοιο που μόνο από το λαρύγγι έβγαίνει και κουβέντιαζε πασιχαρος με όλους. Όλους τους γνώριζε. Εΐτανε Κυριακή σήμερα και γι' αυτό πλήθος είχε συνχτεί στην κάμερα του Δόν Ζουάν και γλεντούσε—παίζανε μαπιολίνο και χορεύανε και λέγανε τραγούδια της Πατρίδας της άλαργίνης. Όλους τους γνώριζε. Καλοί και κακοί άνακατεμένοι. Οι καλοί σπασμένοι και παράμερα, οι κακοί όρθιοι στη μέση, φωνακλάδες κ' εύτυχιμένοι. Νά, ό

Στεφανίδη, νέος σοβαρός και μαρτζάρης, εύγενικός κι άπογοητεμένος, αισταντικός κι άνικανος. Είναι ζωγράφος και τίποτα δεν μπορεί να έξωτερικέψει. Πνίγεται από την πληθώρα και δε βρίσκει διέξοδο. Σιγά περπατεί, λυπημένα μιλεί, ναυαγεί και δεν ένεργεί. Σπασμένος. Σίμωσε ύστερα ό Όρέστης του Δρακόπουλου—όλο σχέδια, είλαστε νέοι, πρέπει να πάμε μπροστά, κάτι να γίνει για την Πατρίδα. Έργασία! Έργασία! Χτές διάβαζε Βερλαίν, σήμερα Θουκυδίδη, μεθαύριο θα ρηχτεί στην Έπιστήμη του, τη γικτρική, κ' έπειτα στις ζωγραφίες του Λούδρου και στ' άγάλματα, έπειτα τεμπελιά δυό τρεις εβδομάδες κ' έπειτα πάλι Βερλαίν και σχέδια. Όλα άτελείωτα, μισερωμένα, σακάτικα. Ένα κουρέλι άποδώ, ένα κουρέλι άποκει κ' ή ψυχή του άρλεκίνος.

Κ' έπειτα παραπέρα άρχισε την κουβέντα ό Όρέστης σγαλινά, σγαλινά, μ' ένα νέο κομψότατο κ' ήλιθότατο, πλούσιο και χαροπαίχτη, παγή και κουρασμένο. Μεθαύριο θα γίνει βουλευτής κ' ύπουργός κ' ήρθε στο Παρίσι να σπουδάσει και ξεφυχτα στα χαρτιά, κοιμάται τη μέρα, ξυπνά το βράδι, τρίβει τα μάτια του, κυτάζει το ρολόι, είναι νωρίς στις έξη μόλις και ξανακοιμάται πάλι. Στις

δια γίνονται: έτσι ένα με τη ζωή. Ός και η μόνη διασκέδαση των κοριτσιών και των παλληκαριών, κι αυτή τραγουδιέται, — ο χορός. Στους τόπους που είναι κλέφτες στα βουνά και φαίνεται ακόμα τ' άρματα και δέν κουράστηκαν από τον πόλεμο οι άνθρωποι, άκοι και πολεμικά τραγούδια, τὰ κλέφτικα. Στη Σαμοθράκη οι άνθρωποι είναι καλοί, δέν είναι άγριοι, και οι κλέφτες καταγίνονται σε κλεφτές και όχι σε κλεφτουριές. Λύκοι δέν υπάρχουν στο νησί για να τρών τὰ γιδοπρόβατα, αλλά από ζηλοφθόνια ο ένας τσομπάνης κόβει του άλλου τὰ γιδοπρόβατα και τὰ πατὰ στη θάλασσα ή σε καμιά σπηλιά, για να μη μπορέσει ο άλλος ούτε το κρέας τους να πουλήσει. Και αυτός πάλι ο άλλος, για να εκδικηθεί κόβει κι αυτός κάμποσα γιδοπρόβατα εκεινού που του έσφαξε τὰ δικά του και τὰ ρίχνει στα σκυλιά ή στα ψάρια. Κλέβουν όμως γίδια, και έτσι για το καλό. Αυτή είναι η άντρευσούνη των νησιωτών. Μια μητέρα που το είχε παράπονο πως ο άντρας της δέν ήταν άξιος για τέτοια καμώματα εδχόταν τουλάχιστο για το παιδί της: — «Άχ, πότε να μ' άξιώσει ο Θεός να δω το παιδί μου να το παίρνουνε στο κονάκι με τη βούλια στον ώμο». Η βούλια είναι το σακκι από κατσικίσιο δέρμα που φορούν οι Σαμοθρακίτες στη ράχη περασμένο από τὰ δυο τὰ χέρια, και έχουν μέσα το φαγι τους. Και το κονάκι είναι το διοικητήριο που μένει ο μουντήρης. Είναι στη Χώρα το κονάκι μέσα στο μισογκρεμισμένο γενοβέζικο κάστρο: ανεβαίνει μια σκάλα κανείς και μπαίνει από μια πόρτα βυζαντινή, με καμάρα. Δεξιά στον τοίχο είναι μια έπιγραφή που φανερόνει πως έναν καιρό κάποιος Παλλακμιδης Γατελούζος, ο Γενοβέζος αυθέντης της Αίνας και συγγενής των Παλαιολόγων, δριζε το νησί και καθόταν μέσα στο κάστρο. Ένας Ιταλός που πέρασε από τη Σαμοθράκη τον καιρό εκείνο διηγάται πως ήτανε καινούριο.

Κλέφτικα τραγούδια που να τραγουδάν πολέμους με τους Τούρκους, δέν έχουν οι Σαμοθρακίτες, θα ήταν ψευτιά αν τραγουδούσαν τέτοια. Και τὰ μόνα που αναφέρουν τους Τούρκους, το ένα είναι ο μοιρολόγι και κλαίει την ημέρα του χαλασμού έτσι:

*Σήμερα είναι Τρίτη και πρωτοσταυριά,
δπου μᾶς έχαλασαν οι Τούρκοι τὰ σκυλιά,
παίρναν τὰ κεφάλια κι άφίρναν τὰ κορμιά,
γεμίσαν τὰ σοκάκια και όλα τὰ στενά.*

έφτάμιση ξυπνά όριστικώς, ντόνεται, βάζει μπριλιαντίνη στα μαλλιά του και στέλνει ένα μπλιετάκι στους φίλους του, στο κρενεϊο, να μη φύγουν γιατί έρχεται.

Είπε πολλά πράματα του Όρέστη. Είπε πως χάρηκε πολύ που τον είδε απόψε. Είπε ακόμα πως ο καιρός γλύκανε λίγο και δέν κάνει πιά και πολύ κρύο και γι' αυτό φόρεσε σήμερα, πρώτη μέρα, ένα καινούργιο, άλαφρό πανωφόρι που έκαμε. Αυτό... Και σηκώθηκε περιποιητικώτατος και πήγε τον Όρέστη στο κρεμαστάρι να δει το πανωφόρι του. Πόσο μου κόστισε νομίζετε; Όγδόντα φράγκα! Όχι δά! Μά κυνάτετε λίγο. Είναι ήγγλέζικο πράμα κ' η φόδρα του μεταξωτή.

— Έ, τότε τρακόσια φράγκα, τρακόσια πενήντα, τετρακόσια...

— Όχι δά, καημένο. Δέν έχετε καθόλου, βλέπω, ιδέα.. Τι λέτε καλέ;

(— Πνίγομαι! Πνίγομαι! Ός το λαιμό, ως το στομά ο βόρβορος της ζωής! Πως σκληύστε έτσι ήσυχα κι άγελαδίστηκα κ' ευχαριστημένα και πως δέ σποιν τὰ μέτωπά σας μέσα στο στενό, το φριχτό κύκλο της μαγγανοπηγαδίστικης ζωής! Πνίγομαι! Πνίγομαι!)

Το άλλο είναι νυφικό και τραγουδεί τη δοξασιμένη τη σκλαβιά που, κατά την παράδοση, ο άγας του νησιού πλάγιαζε πρώτος με κάθε νύπαντρη γυναίκα προτού την πάρει ο γαμπρός στο νυφικό κρεββάτι:

*Νά την πατρόνα πούρχεται, να την που κατεβαίνει
Κι άπ' το φλουρι δέ φαίνεται κι άπ' το μαργατάρι
Σά σαϊτιά Μακτεζίκη, οά λόντρα άρματωμένη.*

*Πέντε ποπάδες την κρατοῦν και δέκα γιαντιόροι
Κι άτός τ' ο Γιαντιόραγας κριτὰ την άπ' το χέρι.*

Οι δύστυχοι οι Σαμοθρακίτες ακόμα δέχονται τη σκλαβιά και την υποφέρουν και μονάχα με τραγούδια ξεσκάνουν και με κρυφά λόγια για τους Τούρκους, που τὰ λέν αναμεταξύ τους για να μην ακούσει κανένας ξένος και πάει και τους μαρτυρήσει. Ένας νησιώτης με το σκαϊδι, που διηγούνταν ντόπιες ιστορίες κ' έλεγε πως ήταν ένας παπα-Θόδωρος που ο' ένα τραπέζι που κάθησε μαζί και ο άγας να φάγει, τον παρακάλεσε τούτος να πει μιάν ευχή και να ευλογήσει. Και ο παπας αφού εδλόγησε «την πόσιν και την βρώσιν» εξακολούθησε και ειπε, έχοντας στο νοῦ τον άγα: «Και γενηθήτω η έπαυλις αυτού ήρημωμένη και εν τοις σκηνώμασιν ούκ εστιν ο κατοικῶν». Βέβαια η κρυφή χαρά του παπα-Θόδωρου ήτανε μεγάλη και τρανή λέγοντας αυτά τὰ λόγια, και άλλοι από τους νησιώτες θα χάρηκαν έπειτα μέσα τους, όπως χαρούμενος και κείνος που μου το διηγούνταν, μα και πως θα τρώμαξαν την ώρα εκείνη μην τύχει και κατάλαθε τίποτε ο άγας! Άλλος παπας πάλι, ένας παπα-Γιώργης εδχθήθηκε καλά για το άρνι ενός άγα. Κάποιος Σαμοθρακίτης κατοικοκλέφτης ειχε κλέψει το άρνι του άγα. Ο Τούρκος αφού γύρεψε παντού και δέν μπόρεσε να το βρει, θυμωσε και πάει στον παπα και του λέει να βάλει άφορισμό ο' δποιον εκλεψε τ' άρνι. Ο παπα-Γιώργης λοιπόν την Κυριακή στην εκκλησιά βγαίνει και λέει μετά το Ευαγγέλιο: «Όποιος έφαγε του άγα τ' άρνι κόκαλο να μη φανει». Και αλήθεια δέν έμεινε κόκαλο, όχι όμως του κατοικοκλέφτη, παρά του άρμιου.

Μου ειπε ο Σαμοθρακίτης και ένα καταλόγι που μεταχειρίζονται οι νησιώτες. Λένε: «έγω δέν είμαι άπ' τους έφτακόσιους» ή «αυτός είναι από τους έφτακόσιους» και έννοούν: «έμένα δέ με γελαῦ εύκολα», και «αυτός γελιέται εύκολα». Οι έφτακόσιοι είναι κείνοι που τους έσφαξαν οι Τούρκοι στον Έφρα στα 1821. Μά και όσοι Σαμοθρακίτες δέ γελάστηκαν

τότε και δέν πήγαν να παραδοθούν στον Τούρκο κι αυτοί δέν ήταν καλλίτεροι από τους άλλους. Καλή είναι η πονηριά, μα καλλίτερη είναι η ανθρωπιά.

Όσα μου διηγούνταν ο Σαμοθρακίτης ήταν σκλάβων και άπραγων ανθρώπων λόγια και καμώματα. Η έξυπνάδα σε μερικά πράματα άκονίζεται όταν βρίσκεται σκλάβος ο άνθρωπος, μα στην κατεργαριά κοντά δέν άκονίζεται και η περηφάνεια.

Οι Σαμοθρακίτες που παραδέχονταν να πλαγιάζει με τις γυναίκες τους ο άγας πρώτος, και να τους σφάζουν σαν άρνια χωρίς αντίσταση, οι Σαμοθρακίτες αυτοί δέχονται τώρα κ' έχουν στο νησί τους έναν Άρμένη κομπογιαννίτη ψευτογιατρό γιατί τὰ έχει πάντα καλά με τους Τούρκους και τους μαρτυρά τι κάνουν και τι λέν οι νησιώτες, βγάζει στο φόρο αλήθειες και ψευτιές, και βρίζει και ξευτελλίζει τους νησιώτες κάθε μέρα. Τον δέχονται και γι' άλλο λόγο, γιατί τους δανείζει χρήματα με το διάφορο, κ' έχει δεμένους και τους προεστούς του νησιού. Λένε μάλιστα πως οι τσορπατζήδες αυτοί τον πρωτοέφεραν τον Άρμένη στη Σαμοθράκη για σύντροφο στις δουλειές τους, αυτοί τον βοήθησαν για να βρει πελάτες και αυτός μοιράζονταν τάχα μαζί τους τὰ κέρδη, και διασκέδαζαν έπειτα μαζί του κουτσοπίνοντας και παίζοντας χαρτιά στα καπηλειά. Τοκογλύφος, γκαμπρός, ώτακουστής, κατάσκοπος, μεθύστακας, χαρτοπαίχτης και γυναίκας, ο Άρμένης αυτός πολυτεχνίτης γατρεύει τάχα ανθρώπους και τους γδύνει, φροντίζει οικογένειες και παίρνει την ύπόληψή τους, αγοράζει και πουλεί κάρβουνα σαν τους τσορπατζήδες του νησιού, και στο εμπόριο αυτό αγοράζει και πουλεί και τους ίδιους τους καρβουνιχαράους, άπαράλλαχτα όπως οι τσορπατζήδες που τους γελοῦν τους δύστυχους στο ζύγι των καρβούνων. Ηρθε τελευταία Ρωμιάς γκαμπρός να εγκατασταθεί στο νησί και δίνει τὰ φάρμακα φτηνότερα από τον Άρμένη, μα οι νησιώτες δέν άφίνουν τον Άρμένη ψευτογιατρό που τους έχει μαγεμένους. Μια μέρα που ήταν μαζωμένοι καμιά δεκαριά στο καπηλειό, τους πέταξα ένα λόγο: — «Είναι ντροπή σας, τους κάνω, τρεις χιλιάδες πεντακόσιοι άνθρωποι να μην κατὰτε να διώξετε με τις κλωτσιές έναν ψευτογιατρό κουτσοπαλιάνθρωπο! Ξέρετε πόσα ποδάρια για να κλωτσήσουν έχουνε τρεις χιλιάδες πεντακόσιοι άνθρωποι άμα έχουν και καρδιά;» Τους καλάρεσαν τὰ λόγια αυτά και ένας γέρος ειπε: — «Για δέ χρόνια που τὰ φτάσαμε, να μᾶς γέ-

— Φεύγετε, κ. Άστεριάδη; Άπό τώρα;
— Πρέπει να πάω σπίτι... Πρέπει να πάω σπίτι...

Που να πάει τώρα; Άν πάει σπίτι, θα βρει πάλι τη Χρυσούλα να σκύφτει και να τον περιμένει και να μην του μιλεί. Φοβότανε να βρίσκεται μαζί της — έπρεπε κάτι να πουνε και δέ μπορούσανε. Ουμήθηκε ξάφνου το Γοργιά κ' έτρεξε ν' ανεβεί στην κάμερά του. Θα του μιλούσε για το Σοφοκλή και για τους προγόνους, για τὰ μνήματα, για τὰ μάρμαρα τὰ σπασμένα και θένοιθε πάλι δίπλα του ο Όρέστης την ύπεροχή του και τη δύναμη. Η πόρτα της κάμερας έτριζε δυνατά, ο Γοργιάς φάνηκε στο βέθος, γερτός άπάνω στο γραφείο του, να κυτάζει έξαπτικός κάποιο πράματάκι που κρατούσε στα χέρια του. Ο Όρέστης προχώρησε λίγο, έβηξε, μα ο Γοργιάς δέν ένοιωσε τίποτα. Είτανε μια πήλινη ταναγραία κόρη που κρατούσε και τη χάδευε και τὰ χείλια του μεσανοιγμένα χαμογελούσανε και το φως της λάμπας έπεφτε ώμο άπάνω στο φαλακρό κεφάλιακι του και τόνεκε να φαίνεται πιο χλωμό και γέρικο και κάπως και σαν πιο άδειανό.

Τὰ χεράκια του χαδεύανε σερτά, σερτά, τις δίπλες των πήλινων φουστανιών, τη βεντάλια που

την κρατούσε μαργιόλικα και φιλάρεσκα μπροστά από το πηγούνι, τὰ μαλλιά της τὰ μοιρασμένα από τη μέση, τη μυτίτσα της τη χαρτωμένη κ' ήλληνικιά. Είτανε μια μικρούλικη χωματένια γυναίκοῦλα, που ειχε βγει από τη γις και μιλούσε του Γοργιά για τη μεθύστρα άμορφιά και για τους άτιτικούς μενεζέδες, για το Σοφοκλή και για τη Μεσόγεια Θάλασσα. Κι ο Γοργιάς την άκουε κάτω από το φως της λάμπας και χαμογελούσε κ' ένοιωθε πως τίποτ' άλλο στον κόσμο δέν υπάρχει παρ' αυτός κ' η κόρη της Τανάγρας. Τίποτ' άλλο.

Ο Όρέστης στεκότανε και τον κύταζε και κουνούσε θλιμένα το κεφάλι του για τη μάταιη άνειροπλάνταχτη ζωή που χνότανε μπροστά του. Σύρθηκε πάλι προς την πόρτα σιγά, σιγά, την έκλεισε κ' έφυγε και χαμογελούσε με ειρωνεία και ψυχοπόνια.

— Χαμένη ζωή... ψθύριζε κατεβαίνοντας τις σκάλες. Άνώφελη... Σπασμένη...

VI

Κι όταν έφτασε στο δρόμο, η ταραχή του άντι να όλιγοστέψει, ξεχύθηκε σε μάνητα, όλα τὰ πράγ-

χαθεί έλότελα, τότε πρόφτασαν οι κύριοι του και τον Γεώργιο τον σταμάτησαν και σ'ε γλύτωσαν, ώ Έλλάδα σκλάβια, ανάξια νά ζεις ελεύτερα και νά λυτρωθείς; σ'ε γλύτωσαν, ώ λαέ κακομοιριασμένε, ώ ψευδοβασίλειά, ώ πρωθυπουργέ ραγια, ώ άρχοντες πιποτένιοι, σ'ας γλύτωσαν και σ'ας έδωσαν έπειτα χειροπόδαρα.

Ο σκλάβος μνήσκει πάντα σκλάβος του εποιανου κυρίου, έξόν άν μπορέσει μόνοος του νά λυτρωθει. Κι άν δεν μπορέσει τότε από μια σκλαβιά περνάει σ' άλλη, ώς πού νά φτάσει στο τελευταίο σκαλοπάτι της κατάντιας του. Και αυτή είναι η ζωή του κάλιο νά ξεψυχάσει.

Μά στη γη επάνω πάντα θά υπάρχουν σκλάβοι και ελεύτεροι.

(Ακολουθεί)

ΙΔΑΣ

ΟΜΑΡ ΚΑΓΙΑΜ

Έύνα, κ' ή μέρα τίναξε κατά τή χάος της νύχτας Τήν πέτρα πού τά λιμπερά τ' αστέρια φεγγαρίζει, Στού Κυνηγού τ'ς Ανατολής τά φωτεινά τά βρόχια Ό πύργος του Σουλτάνου μας ή, δες πώς σπαρατρίζει.

Τά εΐδωλα αυτά πού λάτρευα τόσον καιρό με πόνο Ψεύτικη δόξα μούδωκαν στά μάτια τών ανθρώπων Σ' ένα ποτήρι ανάβηθο μού πνίξαν τήν τιμή μου Και τόνομά μου πούλησαν γιά ένα τραγούδι μόνο.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΟΛΙΩΤΗΣ

Υπό τήν Υψηλήν προστασίαν της Α. Μ. του Βασιλέως

**ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ και ΕΜΠΟΡΙΚΗ**

Έγκριμένη δια του από 29 Ιουλίου 1894 Β. Δ. Σχολαί τεχνικών σπουδών άνώτεροι : ΕΜΠΟΡΙΚΗ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ, ΓΕΩΡΓΙΚΗ, ΜΗΧΑΝΟΥΡΓΙΚΗ, ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ Φοίτησις διετής. Έναρξίς μαθημάτων τή 15 Σεπτεμβρίου. Πρόγραμμα αποστέλλεται δωρεάν. Γίνονται δεκταί μαθηταί.

**Ο "ΝΟΥΜΑΣ",
ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ**

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιά τήν Άθήνα 4ρ. 8.— Γιά τις Έπαρχίες 6ρ.

Γιά τήν Έξωτερικήν 6ρ. 10.

Γιά τις Έπαρχίες δεχόμεστε και τρίμηνας (2 6ρ. τήν τρίμηνα) συνδρομές.

Κανένας δέ γράφεται συνδρομητής ά δι στείλει μπροστά τή συνδρομή του.

10 λεπτά τή φύλλο λεπτά 10

Τα περασμένα φύλλα του Νουμά πουλιούνται στή γραφή μας στή διπλή τιμή.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στά κιάσκια (Σύνταγμα, Όμόνοια Έθν. Τράπεζα Υπ. Οικονομικών, Σταθμός Τροχιόδρομου (Ακαδημία), Βουλή, Σταθμός υπόγειου Σιδηρόδρομου Όμόνοια), στή κιάσκια Γιαννοπούλου (Χαυτεία), στή βιβλιοπωλεία Έστίας Γ. Κολάρου κα- Σακέτου (άντικρυ στή Βουλή).

Στήν Κέρκυρα, Πάτρα και Βόλο, στή Πραχτορεία τών Έφημερίδων, στήν Πύργο στή βιβλιοπωλείο τού κ. Κ. Βαρουξή.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Ασκοπεσ φοβέρες—Τ' όγδοο—Οι νέοι μας— Ραγιάδες, ραγιάδες!—Οι Έπαρχίες.

ΜΑΣ είπανε πώς μερικοί του «Στρ. Συνδέσμου» στενωχωρήθηκαν με τά «Παραγραφακία» του περασμένου φύλλου και θά μάς ζητήσουνε, λένε, λόγω και θά μάς εμποδίσουνε νά γράψουμε πιά λεύτερα τή γνώμη μας. Δεν τή πιστεύουμε. Όσο κι ά μυρίζει τρομοκρατία κάποια δήλωσι του «Στρ. Συνδέσμου» πού δημοσιεύτηκε τήν περασμένη βδομάδα στή «Χρόνο» γιά τις Έφημερίδες πού σκολιάζονε τήν πολιτεία του «Στρ. Συνδέσμου», εμεις εξακολουθούμε νά πιστεύουμε πώς ζούμε ακόμα κάτω από Σύνταγμα και πώς εμαστέ λεύτεροι νά γράψουμε λεύτερα τή γνώμη μας.

Άν έρθει αύριο ο κ. Ζορμπάς, ή όποιος άλλος από τή «Σύνδεσμο» και μάς δηλώσει επίσημα πώς όλα «ήθαν» υπάρχουνε σήμερα (ήθαν Βασιλεία, ήθαν Βουλή, ήθαν Κυβέρνησι, όπως δά και υπάρχουνε γιά νά σκεπάσουνε, σάν μπαλωμένο πάπλωμα, τή Διχτατορία, πρώτοι εμεις θάν του φωνάξουμε Ζήτη και πρώτοι εμεις θά κανονίσουμε τήν δρομή τής πέννας μας παράλληλα με τά σύμφορνα του οπατικού.

Νά μάς τή πούνε όμως λεύτερα, καθαρά, παλη-

στης τήν κύταξε άπόψε. Κι έχι μόνο τήν κύταξε, μά και τής χαμογέλασε και τής είπε :

— Πού και πού πήγες, Χρυσούλα ;

Ανατινάχτηκε ή Χρυσούλα από μιάν ανεκλάληλη χαρά. Όλο της τή κορμάκι αναγάλλιασε. — Πόσο είσαι καλός, Όρέστη μου, πόσο είσαι καλός ! Άρπαξε τά χέρια του, τάβαλε, όπως συνήθιζε, επάνω στή στήθια της και είπε :— Άλήθεια, σ' ενδιαφέρει, Όρέστη μου, πού πήγα ; Άλήθεια ; Άλήθεια ; Νά πού πώ. Όλο μου τόν περίπατο νά σου τόνε πώ, αγάπη μου. Πήγα στή μαγκζιά ν' αγοράσω καινούργιες κεντήνες, καλοκαιριάτικες, γιά τήν κάμερά μας. Μά δέ βρήκα. Πέρασα ύστερα από τή Πανεπιστήμιο νά δω άν είσουνε εκεί Νά σέ δω μόνο άπόμακρα, χωρίς νά με δεξιά και νά φύγω. Μά δέ σέ βρήκα. Μιά αγωνία με κυριέψε. Ήθελα νά σέ δω, νά σέ δω !. Και πέρασα...

— Σώπα, σώπα, καημένη Χρυσούλα. Έχω νά έργαστώ τώρα. Άρνέ με, νά χαιρεϊς !...

Τά χέρια της πέσανε κομμένα. Έσκυψε πάλι τή κεφαλή ή Χρυσούλα και σύβηκε στή γωνιά και κάθισε. Έπιασε τή κέντημά της και δεν έβλεπε τίποτα. Από τά μάτια της ζεστά πέφτανε τά δάκρυα. Κι όλη τή νύχτα εκείνη άφουγκραζότανε

κ' οι δύο, σκυμένοι: στή στήθια τους επάνω, τή κατακλύσιμά τους. Είχανε σάν δυό πέτρες στρουγγυλές ρηγιμένες από τήν κορφή όρθοστυλωτου βουνού. Πόσο άρμονικά καταχτυπούν, αντιστοιχίζονε και πέφτουν με πηδήματα εύθυμα, σκερτσίζικα, τρελά ! Σά νά χορεύανε. Από γκρεμό σέ γκρεμό.

VII

Τώρα πιά, τώρα πιά, βήμα δέ μπορούσε νά κάμει στή ζωή ή Όρέστης χωρίς νά σκοντάψει και νά πέσει και νά καταπληγωθεί. Κομικτότατα καβέλια επάνω τή νευροσκιιστρα Χίμαιρα, σημειωμένος στή μέτωπο με τή σφραγίδα της άποτυχίας και του χαμού. Κ' οι άνθρωποι συναχτήκανε γύρω και κυτάζανε τήν αλλόκοτο τέρας και γελοίασε και τού ρήγνανε πέτρες. Τί πράμα είναι αυτό και φορεϊ τήν άποκριατική αυτή, με χρυσόχαρτο τυλιγμένη περικεφαλαία, και τά κουδουνάκια αυτά τά φασουλίστικα και τ' άρκελινικά μεσαιωνικά ρούχα ; Και πώς φρυμάζει έτσι άνήμπορο νά περπατήσει στις ακοβολιές της γής και θέλει νά πατήσει επάνω από τά κεφάλια των ανθρώπων και νά πηδησει από στήγη σέ στήγη και σκουντά στόν κάθε τοίχο και

καρίσια κι όχι με μισημένα λόγια, γιατί και τήν επή τέλους Έπανάστασι δεν έγινε ίσαμε σήμερα, όπως ή δική μας, δίχως νάποκοτάνε νά πει λεύτερα κείνο πού ζήτησε νά κάνει (άν έξέρει κι αυτή τί ζήτησε) και κείνο πού σ'άλλοιζεται.

Ό Τυπάλδος έδειξε περισσότερη ειλκήρεια και περισσότερη παληκαριά γιατί τελάάωσε λεύτερα τις ιδέες του.

*

ΚΑΙ όγδοο Υπουργείο. Ά δέ βγει κι αυτό ξεχωριστό από τήν Υπουργική κεφαλή κι ά δέ λειτουργήσει κι αυτό σάν τ' άλλα έργά έλεεινά κι αξιοδίακριτα άδερράκια του, κάτι μπορούμε νά ελπίζουμε.

Ή γεωργία, τή εμπόριο, τή διάσι, τρεις σπουδαίοι πλουτοφόροι παραγοντες της χώρας, παρηχημένοι ίσαμε τώρα, θά βρουν επήτελους τόν έπίσημο προστατή τους.

Μά θάν τούς βρουνε ; Νά, ή κόμπος. Μήπως ή Παιδεία λ. χ. βρήκε ακόμα τόν προστατή της, άν και ύπάρχει Υπουργείο της Παιδείας από τότε πού έγινε τή Ελλάδα ; Φοβούμαστε πώς και τ' όγδοο Υπουργείο, ά διοριστεί και σ' αυτό κανένας Υπουργός τόσο κατάλληλος όσο κατάλληλος είναι σήμερα στή Υπουργείο της Παιδείας ή κ. Ζοΐμης, θάναι ένα λύσσα περιτό και θά ώφελησει τόσο, όσο θά μπορέσει νά ώφελησει κ' ένα κεφάλι φαλακρό άν τού κολλήσει πινου με ψυρόκολλα δυό τρεις τρίγες.

*

ΑΧ και νά γινότανε κείνο πού ονειρεύεται ή Έρταλιώτης—ένας σύνδεσμος από νέους πού νά δουλέψει γιά τήν άληθινή ξεκακίστησι ! Μά πού νέοι και πού όρεξι γιά ζωή, γιά δράσι, γιά δουλειά σοβαρή ! Βγύνει ένα περιοδικό από νέους έδω. ή «Λάβη», και μυρίζει δέκα μιλία μακριά γεροντική, υούχλα και σοβαροσύνη κομική.

Τή ξεχείλιση της Νιότης . . . Η στήμα της ζωής καλοδουλωμένη μήπως, γιά τόνομα του Θεού, και ξεχείλится και χαθεί έτσι σκοπο ή ζωική; χυμό; πού χρειάζεται γιά τή ψευδοκόρτε και τή κουτσοπόλεια !

Αξίωματικός ; Έχουμε, αφού τά κουτσοκαταφύρισε νά κάνουμε μισή επανάστασι. Νέους όμως δεν έχουμε, δεν άποχτήσαμε ακόμα— νέους δηλ. ζωντανούς πού νά μεθάνε με τά μεγάλα ιδανικά και νά σπρώχνουνε τή ζωή λίγο πιά πέρα από τή κυνηγητό της όμορφης μονοστιρούλας κι από τή ξενύχτια στή καφεσαντιάν.

Κ' έτσι τ' α' Όνειρο του Έρταλιώτη, φοβούμαστε πώς θά μένει γιά πάντα όνειρο.

*

ΣΤΗ «δύλωσι» του «Στρ. Συνδέσμου» πού ζητούσε νά βάλει γκόμε στις Έφημερίδες, απαντήσανε με παληκαριά δυό Έφημερίδες, οι «Άθήναιο» και τή «Σκρίπ», με τέτι παληκαριά πού άναγκάσαν τή «Σύνδεσμο» νά ξεαναβλώσει πώς παραξηγήθηκε ή πρώτη του δέλωσι. Οι άλλες έργη

πληγώεται και πάλι παίρνει φόρα και ξενασκουντά και πέφτει ;

Βήμα πιά δεν μπορούσε νά κάμει ή Όρέστης επάνω στή ζωή. Μιά τραχιάτη αντιπάθεια ένοιασε γιά όλα τά κανονικά και μέτρια και λογικά της ζωής. Δεν μπορούσε νά τά υποφέρει. Δεν μπορούσε νά περπατεί επάνω στή χούμα, νά κουβεντιάζει ήρεμα και μετρημένα, χωρίς έξαψες κ' ύστερησιμους, νά περιοριστεί σ' ένα κλάδο επιστημονικό και νά στενέψει στή πραγματοποιήσιμα και δυνατά, τή φιλοδοξία του τήν παιδικακήστικα άπειθάραχητη κι άγύρταχη.

Και γι' αυτό επεισοδικά μικρά και συνηθισμένα, από εκείνα πού καθημέρα με; τυχαίνονε στή ζωή, αντιχτυπούσανε μέσα του, σά χάλκαμοι.

Τήν έρχόμενη μέρα είχε συναντηθεί μ' ένα φίλο του δικηγόρου. Κάμανε μερικά βήματα μαζί. Ό δικηγόρος πήγανε στή καφενίστα, ή Όρέστης στή Μουσιέτο. Ό ένας είτανε βοροβάδης κ' εύχαριστημένος, ή άλλος χλωρός κι άνήσυχος.

— Κ' είσαι τελείως εύχαριστημένος ; Δέ σου λείπει τίποτα από τή ζωή ; τίποτα ;

— Τίποτα ! Τί νά μου λείπει ; (Τά μάτια του δικηγόρου στραφταλίζανε από τήν περηφάνεια) Έχω